AM SYLLABUS (2005-2007)

IL-MALTI AM 22

SYLLABUS

Il-Malti	**AM 22**	(*Jingħata f'Settembru wkoll)
Is-Sillabu		L-1 Karta (3 sigħat) + it-2 Karta (3 sigħat) + it-3 Karta (3 sigħat)

L-Għanijiet Ġenerali
Bis-saħħa ta' kors mibni fuq dan is-sillabu, il-kandidati għandhom jaslu biex:

1. jifhmu aħjar il-lingwa Maltija fil-forom differenti tagħha fil-ħajja ta' kuljum;
2. jużaw il-lingwa b'mod effettiv bħala mezz ta' komunikazzjoni fl-oqsma kollha tal-ħajja, b'reqqa sħiħa fl-għażla tal-kelma u tal-frażjoloġija, fil-binja tas-sentenzi, u fit-tqassim tal-paragrafi marbutin ma' xulxin;
3. japprezzaw il-lingwa Maltija u l-letteratura tagħha bħala espressjoni ta' ruħ il-poplu li jitkellimha;

L-Għanijiet Partikolari
Billi s-sillabu għandu tliet taqsimiet (*Karta 1*: il-Lingwa u l-Lingwistika; *Karta 2 u 3:* il-Letteratura u l-Kritika), l-għanijiet partikolari tiegħu huma dawn:

Il-Lingwa u l-Lingwistika
F'din it-taqsima l-kandidati huma mistennija juru li għandhom il-ħila

1. jifhmu u japprezzaw is-sehem tal-lingwa nazzjonali f'soċjeta' bilingwi;
2. jikkomunikaw l-ideat tagħhom b'Malti tajjeb; fejn tidħol l-ortografija, il-kandidati jridu jsegwu l-aħħar aġġornamenti ta' l-Akkademja tal-Malti;
3. jagħżlu t-tagħrif minn għejun differenti, jinterpretawh, u jwassluh f'bixra ġdida għal għanijiet u udjenzi differenti;
4. japprezzaw u jikkummentaw dwar ir-rabta bejn l-istorja ta' Malta u l-iżvilupp ta' l-ilsien Malti.

Il-Letteratura u l-Kritika
Billi l-għan ta' l-istudju tal-letteratura hu li jkunu apprezzati s-siwi u s-sbuħija tagħha fiha nfisha u li tingħaraf l-importanza tagħha fl-iżvilupp intellettwali, f'dawn it-taqsimiet il-kandidati jridu juru li:

1. jifhmu kitbiet bil-Malti ta' l-imgħoddi u tal-preżent fl-isfond storiku-kulturali tagħhom, u fil-post tagħhom fl-istorja tal-Letteratura Maltija;
2. japprezzaw u jikkummentaw dwar dawn il-kitbiet, mhux biss għall-kontenut tagħhom fih innifsu iżda wkoll bħala damma ta' ideat u sentimenti li jista' jġarrabhom kulħadd 'il barra mil-Letteratura;
3. jikkritikaw bir-reqqa xogħlijiet letterarji b'mod li juru x-xejriet tematiċi u stilistiċi tagħhom.

L-iskema ta' l-Eżami
L-eżami fih tliet karti tal-kitba. Fil-karti kollha l-kandidati jridu jiktbu proża kontinwa u l-eżaminaturi jqisu l-kwalita' tal-lingwa fit-tweġibiet kollha.

L-Ewwel Karta: *Il-Lingwa u l-Lingwistika* (3 sigħat) - 40% tal-marki kollha

1. IL-KOMPONIMENT (20% tal-marki kollha)
Jingħata għadd xieraq ta' temi b'enfasi fuq temi argumentattivi biex tingħażel waħda. F'dan it-taħriġ iridu jintwerew l-oriġinalita' kreattiva u l-ħila tat-tifsir tal-ħsieb bl-ordni, b'mod ċar, u bi stil idjomatiku. Il-komponiment irid ikun bejn il-550 u s-600 kelma.

2. IT-TAQSIRA JEW L-ITTRA (5% tal-marki kollha)
Tingħata fil-karta ta' l-eżami għażla bejn Taqsira u Ittra.

It-Taqsira - Tingħata silta ta' proża (li ma tkunx itwal minn 300 kelma) biex il-kandidati jqassruha f'madwar 100 kelma. Is-silta tista' tittieħed minn tipi differenti ta' testi li niltaqgħu magħhom fil-ħajja ta' kuljum. It-taqsira tistħarreġ il-ħila tal-kandidati li jifhmu s-silta sewwa, jisiltu minnha l-argumenti ewlenija u jrodduhom fi kliemhom f'għamla ġdida aktar ikkondensata.

L-Ittra - Il-kandidati jintalbu jiktbu ittra ta' mhux inqas minn 150 kelma dwar tema jew sitwazzjoni. Ngħidu aħna, jistgħu jiktbu ittra f'gazzetta, ittra personali, ittra ta' applikazzjoni, ilment jew kumpliment u oħrajn. Fl-ittra l-kandidati jintalbu jwasslu messaġġ b'lingwaġġ li jilħaq lis-semmiegħa jew lill-qarrejja.

3. LINGWISTIKA MALTIJA (15% tal-marki kollha)
Din it-taqsima tistħarreġ l-iżvilupp tal-Malti. It-test magħżul huwa:

Borg, K., editur, *Lingwa u Lingwistika* (Klabb Kotba Maltin, 1998) li minnu jingħażlu dawn il-kapitli:

Kap 4: Il-Morfoloġija
Kap 5: Is-Sintassi
Kap 7: Is-Semantika
Kap 17: Il-Malti Lsien Imħallat
Kap 18: Il-Bilingwiżmu

Jingħataw tliet mistoqsijiet fuq kapitli differenti u l-kandidati jridu jwieġbu waħda biss. Fil-każ tal-Bilingwiżmu (Kap 18), l-enfasi għandha tkun mhux fuq l-aspett storiku imma fuq il-qagħda bilingwa attwali. Fil-każ ta' l-Ilsien Imħallat (Kap 17) il-kandidati għandhom jagħfsu wkoll fuq l-element Semitiku tal-Malti.

It-Tieni Karta: *Il-Poeżija* (3 sigħat) - 30% tal-marki kollha.
Din il-karta għandha tliet taqsimiet u l-kandidati jridu jwieġbu t-tliet taqsimiet. Għat-Taqsima (a) u (b) it-test magħżul huwa l-antoloġija *Il-Poeżija Maltija*, edizzjoni ta' O. Friggieri (Universita' ta' Malta, 1996).

Taqsima (a) — IL-POEŻIJA TA' L-EWWEL NOFS TAS-SEKLU XX (10% tal-marki kollha)
Għal din it-taqsima l-kandidati għandhom jistudjaw minn Dun Karm sa Wallace Gullia (minn i.e. p.74 sa p.232). Jingħataw żewġ mistoqsijiet fuq din it-taqsima biex titwieġeb waħda biss.

It-temi magħżula għal din it-taqsima huma:

- It-Twemmin
- L-Identita' Nazzjonali
- It-Tiġrib
- In-Natura

Il-kandidati mistennija li jistudjaw mill-inqas għaxar poeżiji għal kull tema.

Taqsima (b) — IL-POEŻIJA TAT-TIENI NOFS TAS-SEKLU XX (10% tal-marki kollha)
Għal din it-taqsima l-kandidati għandhom jistudjaw minn Marjanu Vella 'l quddiem (i.e. minn p.232 sa p.451). Jingħataw żewġ mistoqsijiet fuq din it-taqsima biex titwieġeb waħda biss.

It-temi magħżula għal din it-taqsima huma:

- It-Twemmin
- Is-Soċjeta' Maltija
- It-Tema Eżistenzjali
- Ir-relazzjonijiet Umani

Il-kandidati mistennija li jistudjaw mill-inqas għaxar poeżiji għal kull tema.

Taqsima (ċ) — KRITIKA LETTERARJA (POEŻIJA) (10% tal-marki kollha)
Jingħataw żewġ poeżiji biex tingħażel waħda u jsir stħarriġ kritiku fit-tul u bir-reqqa dwarha, skond ix-xejriet tematiċi u stilistiċi tagħha. Il-poeżija għandha tkun mistħarrġa fiha nnifisha bħala

xogħol sħiħ daqskemm biċċa biċċa, bħala ġabra ta' elementi li jsawruha f'ħaġa waħda. Għandha tingħata importanza ewlenija lill-unita' tal-poeżija, lill-metrika, lit-tqassim ta' l-istrofi, lix-xejriet tal-frażjoloġija, lill-partijiet tat-taħdit u lill-figuri tat-taħdit, lill-metafori, lill-għażla tal-kliem.

It-Tielet Karta: *In-Narrattiva u d-Drama* (3 sigħat) - 30% tal-marki kollha.
Din il-karta jkollha tliet taqsimiet u l-kandidati jridu jwieġbu t-tliet taqsimiet. Mit-Taqsima (a) u mit-Taqsima (b) il-kandidati jridu jwieġbu fuq awtur wieħed biss minn kull taqsima.

Taqsima (a) ID-DRAMA (10% tal-marki kollha)
Jingħataw żewġ mistoqsijiet fuq kull dramm u l-kandidati jridu jwieġbu waħda fuq awtur wieħed:

Ebejer, F., *Il-Ġaħan ta' Binġemma*
Diacono, Ġ., *L-Ewwel Jien*
Buttigieg, A., *Ir-Rewwixta tal-Qassisin*

Taqsima (b) IN-NARRATTIVA (10% tal-marki kollha)
Jingħataw żewġ mistoqsijiet fuq kull test u l-kandidati jridu jwieġbu waħda biss fuq awtur wieħed:

Caruana, A.E.: *Ineż Farruġ*
Sammut, F., *Il-Gaġġa*
Zahra, T., *Lubien*

Taqsima (ċ) KRITIKA LETTERARJA (SILTA TA' PROŻA) (10% tal-marki kollha)
Jingħataw żewġ siltiet ta' proża biex tingħażel waħda u jsir stħarriġ kritiku fit-tul u bir-reqqa dwarha. Il-kandidati għandhom lżommu fmoħħhom li f'dan it-taħriġ m'għandhiex tingħata t-taqsira tas-silta magħżula. Is-silta ta' proża għandha tkun mistħarrġa fiha nnifisha, skond il-binja narrattiva jew deskrittiva jew riflessiva, u l-bqija, tagħha, daqskemm bħala ġabra ta' elementi li jsawruha f'ħaġa waħda. Għandha tingħata importanza ewlenija lill-partijiet tat-taħdit u lill-figuri tat-taħdit, lix-xejriet tal-binja sintattika tas-sentenzi, lit-tonalita', u lir-ritmu li fiha, lill-għażla tal-kliem, lil kulma jirrendiha letterarja.